

ELŐSZÓ, AVAGY GONDOLATOK A VIKEK „LOKÁLIS TRIANON PROJEKTRŐL”

A Virtuális Intézet Közép-Európa Kutatására (www.vikek.eu) a trianoni békediktátum 100 éves évfordulója alkalmából számos kutatási és publikációs platform (könyvkiadás, konferenciák) megszervezésével kapcsolatos projektet indított el. Ezek az alábbiak:

1. Szintézisírás; ennek jegyében „A trianoni békediktátum története hét kötetben” című könyvsorozat megírása és kiadása.
2. Konferenciák szervezése a témakörben.
3. Új kutatási irányok elindítása, úgymint:
 - a) Trianon beágyazása a közép-európai történelembe, különös tekintettel a versaillesi békerendszer (versaillesi béke, saint-germaini béke, etc.) történetére.
 - b) Ideiglenes államterek történetének összehasonlító jelleggel történő feldolgozása.
 - c) Atrocitások története: leltárkészítés és jellemzőik feltárása.
 - d) Lokális Trianonok számbavétele és bemutatása.
 - e) Trianon és a földrajzi tér kapcsolatának vizsgálata (regionalitás, gazdaság-földrajzi témák) különös tekintettel a térképi ábrázolásokra.
 - f) Trianon lehetséges infografikai ábrázolásai

Jelen kötet a „lokális Trianonok” projekt egyik fontos eleme. Mit értünk „lokális Trianon” alatt? Válaszunk: A trianoni békediktátum történetét globális nézőpontból és a nemzeti keretek (értsd magyar állam) szempontjából a magyar történészek már alaposan megírták (bár még néhány fehér folt maradt). Könyvek születtek arról, hogy mi történt a versaillesi békekonferencián, vagy mi történt a magyar állammal nagypolitikai nézőpontból.

A „lokális Trianon projekt” újdonsága abban rejlik, hogy egy alulról felfelé történő építkezés segítségével ugyanezen történetet lokális nézőpontból építjük fel. A sok lokális történetből hozzuk létre a nagy országos képet. Mit jelent ez pontosan? Válaszunk:

1. Feltárunk (értsd megírunk) olyan eseményeket, amelyek egy-egy vidéki városban, vagy egy-egy megyében történtek, de országos jelentőségűvé váltak. Tipikus példa a soproni népszavazás.
2. Kiadjuk az események megértéséhez szükséges - zömében helyi – forrásokat.

3. Bemutatunk olyan vidéken történt eseményeket, amelyek kilógnak az országos folyamatokból. Például a székesfehérvári esetet: miközben az országban sorra alakultak a Károlyi kormányt támogató helyi Nemzeti Tanácsok, Székesfehérvár városa megvonta a bizalmat Károlyi Mihály kormányától.
4. Feltárjuk, hogy egy-egy város, egy-egy megye szempontjából rövid- közép- és hosszú távon mit jelentett Trianon. Például számbavesszük a trianoni béke gazdasági hatását a városra/megyre (vonzáskörzet és/vagy piacvesztés, etc.).

Jelen kötet 11 tanulmánya a Délvidék egy szűkebb részének, Csongrád, Csanád és Torontál megye vonatkozásában mutatja be, hogy a trianoni békediktátum megszületésének folyamata hogyan érintette a térséget. A kötetben felülről lefelé építkezünk:

- Bene Krisztián tanulmánya a globális szint, arról szól, hogy az antant hogyan és miért hozta létre a Délvidéken a francia megszállási zónát.
- Gulyás László tanulmánya a nemzeti szint, bemutatja, hogy hogyan történt Magyarország román megszállása.
- Gulyás László második tanulmánya átmenet a globális és a lokális szint között. Bemutatja, hogy miközben a versaillesi békecsinálók az „Új-Európa” megalkotásán dolgoztak, hogyan intézték el egy magyar kisváros (Makó) sorsát.
- A kötet további szerzői – Halmágyi Pál, Kókai Sándor, Makó Imre, Miklós Péter, Marosvári Attila és Perczel Olivér –
- tanulmányaikban egy-egy lokális nézőpontot ábrázolnak. Felvázolják, hogy egy-egy települést hogyan érintett a trianoni békediktátum megszületésének Versaillestől Apátfalváig szerteágazó folyamata.

Szeged, 2021. január 4.

Gulyás László,
mint a lokális Trianon projekt vezetője